

Wanda Szata

WIRUSOWE ZAPALENIE WĄTROBY TYPU B (WZW B) W 1993 ROKU

W 1993 roku zarejestrowano w Polsce 13 296 zachorowań na wirusowe zapalenie wątroby typu B. Było to o 59 zachorowań (4,5%) więcej niż w 1992 r., lecz o 1 050 zachorowań (7,3%) mniej niż wynosiła mediana za lata 1987-1991 (tab. I).

Rok 1993 okazał się trzecim z kolei rokiem, w którym liczba zachorowań na wzw typu B utrzymała się poniżej 14 tysięcy.

Tabela I. Wirusowe zapalenie wątroby typu B w Polsce w latach 1987-1993.

Zachorowania i zapadalność na wzw B na 100 000 mieszkańców oraz liczba zgonów i umieralność na wzw ogółem.

Województwo	Mediana 1987-1991		1992			1993				
	zachor.	zapad.	zachor.	zapad.	%*	zachor.	zapad.	%*	l. zgonów	umieraln.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
POLSKA	14346	38,1	13237	34,5	32,7	13296	34,6	31,8	274	0,712
1. St. warszawskie	852	35,1	863	35,6	43,5	885	36,7	36,2	20	0,830
2. Białkopodlaskie	147	48,2	87	28,4	22,0	75	24,3	20,2	-	-
3. Białostockie	206	29,7	222	31,9	61,3	291	41,7	79,5	4	0,573
4. Bielskie	295	33,1	289	31,8	26,0	313	34,4	28,2	2	0,220
5. Bydgoskie	441	40,1	322	28,8	36,1	266	23,6	44,9	3	0,267
6. Chełmskie	80	32,3	87	35,0	18,4	75	30,1	13,7	1	0,401
7. Ciechanowskie	282	66,1	228	52,9	9,5	259	59,6	9,6	7	1,611
8. Częstochowskie	332	42,8	278	35,8	71,5	250	32,0	58,5	2	0,256
9. Elbląskie	185	38,5	175	36,3	17,9	121	24,8	17,9	2	0,410
10. Gdańskie	461	32,6	321	22,3	18,4	301	20,9	21,3	7	0,486
11. Gorzowskie	142	28,4	95	18,8	46,3	142	28,0	59,7	2	0,394
12. Jeleniogórskie	244	47,2	154	29,7	21,7	147	28,1	25,3	1	0,191
13. Kaliskie	236	33,4	240	33,6	64,3	224	31,2	67,3	5	0,696
14. Katowickie	1777	44,6	1622	40,5	43,9	1701	43,0	36,5	48	1,214
15. Kieleckie	469	42,1	385	34,1	30,6	403	35,5	44,8	13	1,145
16. Konińskie	240	51,4	293	62,1	82,3	233	48,9	88,9	1	0,210
17. Koszalińskie	114	22,7	106	20,7	30,6	136	26,4	31,6	2	0,388
18. M. krakowskie	527	43,6	561	45,4	42,0	600	48,6	57,0	28	2,270
19. Krośnieńskie	135	26,8	132	26,4	27,3	103	20,5	21,3	-	-
20. Legnickie	272	52,9	286	55,0	53,7	256	49,1	53,8	2	0,384

c.d. tab. I

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
21. Leszczyńskie	162	42,7	103	26,4	48,1	109	27,7	60,2	4	1,017
22. Lubelskie	321	31,7	258	25,3	40,0	320	31,3	33,1	9	0,880
23. Łomżyńskie	79	22,9	84	24,1	14,3	131	37,2	48,7	2	0,567
24. M. łódzkie	887	77,2	714	62,9	72,1	581	51,5	70,7	8	0,709
25. Nowosądeckie	239	35,3	211	29,9	13,0	259	36,0	19,0	9	1,252
26. Olsztyńskie	184	24,7	140	18,4	24,0	148	19,4	24,1	1	0,131
27. Opolskie	331	32,4	301	29,4	45,1	271	26,4	51,9	2	0,195
28. Ostrołęckie	114	29,4	189	47,3	20,0	160	39,5	18,1	2	0,494
29. Piłskie	186	39,0	183	37,8	44,4	123	25,2	51,3	2	0,409
30. Piotrkowskie	517	81,1	261	40,5	42,8	292	45,3	61,3	4	0,620
31. Płockie	299	57,8	267	51,5	33,8	298	57,2	16,0	10	1,921
32. Poznańskie	382	28,9	302	22,5	57,2	300	22,3	69,3	7	0,521
33. Przemyskie	66	16,3	66	16,1	12,2	55	13,3	12,5	1	0,243
34. Radomskie	282	37,5	264	35,0	23,9	296	38,9	16,2	6	0,789
35. Rzeszowskie	104	14,3	100	13,7	55,6	108	14,6	44,8	5	0,678
36. Siedleckie	185	28,4	198	30,3	18,8	157	23,8	7,1	–	–
37. Sieradzkie	282	69,0	324	79,3	80,4	395	95,9	83,2	8	1,943
38. Skierniewickie	173	41,3	265	62,9	20,3	165	39,0	23,7	2	0,473
39. Słupskie	97	24,7	70	16,7	35,2	77	18,2	33,9	2	0,473
40. Suwalskie	123	26,0	99	20,8	15,8	121	25,2	51,9	2	0,416
41. Szczecińskie	262	26,9	336	34,4	54,3	306	31,1	65,7	7	0,712
42. Tarnobrzeskie	172	28,8	187	31,0	34,1	168	27,7	35,4	3	0,494
43. Tarnowskie	164	24,4	224	33,1	31,7	187	27,3	29,8	1	0,146
44. Toruńskie	280	43,2	203	30,7	34,2	255	38,3	25,2	9	1,351
45. Wałbrzyskie	331	44,7	258	34,8	15,6	294	39,6	27,1	4	0,539
46. Włocławskie	156	36,3	157	36,5	29,5	170	39,2	14,3	–	–
47. Wrocławskie	512	45,5	431	38,1	65,5	382	33,7	56,4	6	0,530
48. Zamojskie	102	20,8	52	10,6	10,2	87	17,6	14,4	3	0,608
49. Zielonogórskie	232	35,5	244	36,8	36,3	300	44,9	50,7	5	0,749

* odsetek zachorowań na wzv B w stosunku do ogólnej liczby zachorowań na wzv

Zapadalność wynosiła 34,6 na 100 000 mieszkańców. Była bardzo zbliżona do zapadalności w 1992 r., lecz o 10,4% niższa od mediany za lata 1987–1991. W poszczególnych województwach wahała się od 13,3 (w woj. przemyskim) do 95,9 (w woj. sieradzkim). W 1993 r. zapadalność powyżej średniej krajowej odnotowano w 21 województwach, a wśród nich np. równą 50,0 i wyższą – w czterech: ciechanowskim, m. łódzkim, płockim i sieradzkim. W ww. województwach także w 1992 i 1991 r. zapadalność na wzv B przewyższała 50,0.

W 1993 r. zapadalność poniżej 20,0 stwierdzono w pięciu województwach.

Zachorowania na wzv B stanowiły 31,8% ogółu zachorowań na wzv (tab. I i II). W 1993 r. udział procentowy tych zachorowań okazał się niższy zarówno od udziału procentowego w 1992 r., jak i w latach 1987–1991. Stanowiło to głównie wynik dalszego wzrostu liczby zachorowań na typy nie-B wirusowego zapalenia wątroby.

Tabela II. Wirusowe zapalenie wątroby typu B w Polsce w 1993 r.

Zachorowania, zapadalność na 100 000 mieszkańców i podział procentowy wg płci i wieku.

Wiek w latach	Mężczyźni				Kobiety				Ogółem			
	zachor.	zapad.	%	%*	zachor.	zapad.	%	%*	zachor.	zapad.	%	%*
0-4	637	46,6	9,6	57,3	423	32,6	6,3	44,6	1060	39,8	8,0	51,5
0	157	61,5	2,4	91,3	99	40,7	1,5	82,5	256	51,4	1,9	87,7
1	194	72,5	2,9	86,6	129	50,7	1,9	86,0	323	61,9	2,4	86,4
2	136	49,4	2,1	59,6	89	34,0	1,3	53,0	225	41,9	1,7	56,8
3	75	26,8	1,1	33,9	65	24,5	1,0	29,3	140	25,7	1,1	31,6
4	75	25,9	1,1	28,2	41	14,9	0,6	14,2	116	20,5	0,9	20,9
5-9	371	22,7	5,6	11,7	292	18,7	4,4	9,4	663	20,8	5,0	10,6
5	62	20,7	0,9	17,7	46	16,2	0,7	12,4	108	18,5	0,8	15,0
6	73	23,5	1,1	13,1	61	20,6	0,9	12,3	134	22,1	1,0	12,7
7	96	29,4	1,5	13,9	46	14,7	0,7	7,2	142	22,2	1,1	10,7
8	69	20,1	1,0	9,2	69	21,0	1,0	8,7	138	20,5	1,0	8,9
9	71	20,1	1,1	8,7	70	20,7	1,0	8,7	141	20,4	1,1	8,7
10-14	393	23,1	5,9	9,1	279	17,1	4,2	7,6	672	20,2	5,1	8,4
15-19	338	21,3	5,1	10,7	282	18,6	4,2	12,3	620	20,0	4,7	11,4
20-29	903	34,6	13,7	27,2	1250	49,8	18,7	35,7	2153	42,0	16,2	31,5
30-39	1014	32,5	15,3	39,4	1071	34,9	16,1	44,4	2085	33,6	15,7	41,8
40-49	842	32,6	12,8	62,5	767	29,1	11,5	63,8	1609	30,8	12,1	63,1
50-59	808	46,4	12,2	76,5	824	42,6	12,3	76,7	1632	44,4	12,3	76,6
60+	1311	55,3	19,8	78,9	1491	41,7	22,3	81,2	2802	47,1	21,1	80,1
Ogółem	6617	35,3	100,0	30,5	6679	33,8	100,0	33,3	13296	34,6	100,0	31,8

* - odsetek zachorowań na wzw B w stosunku do ogólnej liczby zachorowań na wzw

W poszczególnych województwach udział procentowy wahał się od 7,1% (w woj. siedleckim) do 88,9% (w woj. konińskim). Średnią krajową przewyższał w 27 województwach.

W 1993 r. zapadalność na wzw B dzieci do lat 3 wynosiła 51,6 na 100 000 i była wyraźnie wyższa niż w poprzednich latach. W poszczególnych województwach wahała się od 0,0 - w woj. przemyskim do 259,0 - w woj. m. łódzkim (tab. III). Średnią krajową przewyższała w 19 województwach. Zapadalność na wzw B małych dzieci miała największą rozpiętość w pierwszym roku życia: od 0,0 - w kilku województwach do 433,6 na 100 000 - w woj. sieradzkim, przy średniej krajowej 51,4 oraz 12 województwach powyżej tej średniej. Najwyższa zapadalność małych dzieci, wynosząca 61,9 na 100 000 w drugim roku życia, była równocześnie najwyższą u dzieci do 14 lat (tab. II i III). Ponadto przewyższała zarówno zapadalność zaobserwowaną u dzieci w drugim roku życia w 1992 i 1991 r. (odpowiednio: 53,4 i 39,6), jak i zapadalność dorosłych w 1993 r. (39,3).

W 1993 r. zapadalność mężczyzn była wyższa niż kobiet (tab. II) i podobna u dorosłych obu płci (mężczyźni - 39,2, kobiety - 39,4); wśród dorosłych najwyższą odnotowano u kobiet w wieku 20-29 lat (49,8) oraz u 60-letnich i starszych mężczyzn (55,3). W 1993 r. zapadalność 20-29-letnich kobiet spadła poniżej poziomu z poprzednich lat.

Tabela III. Wirusowe zapalenie wątroby typu B w Polsce w 1993 r. Zestawienie danych o zapadalności (na 100 000) dzieci do lat 3 – wg województw

Nazwa danej		Wiek w latach			
		0	1	2	razem
Średnia zapadalność dla Polski		51,4	61,9	41,9	51,6
Województwa o zapadalności	najwyższej	sieradzkie (433,6)	sieradzkie (298,2)	białostockie (201,1)	m. łódzkie (259,0)
	najniższej	kieleckie koszalińskie krośnieńskie legnickie leszczyńskie przemyskie rzyszowskie słupskie tarnobrzeskie (0,0)	białsko-podlaskie gorzowskie nowosądeckie olsztyńskie przemyskie tarnobrzeskie zamojskie (0,0)	białsko-podlaskie jeleniogórskie przemyskie rzyszowskie słupskie suwalskie zamojskie (0,0)	przemyskie (0,0)
Liczba (odsetek) województw o zapadalności	0,0	9 (18,4%)	7 (14,3%)	7 (14,3%)	1 (2,0%)
	> 0,0 do 10,0	4 (8,2%)	2 (4,1%)	2 (4,1%)	5 (10,2%)
	> 10,0 do 50,0	24 (49,0%)	16 (32,6%)	23 (47,0%)	24 (49,0%)
	> 50,0 do 100,0	6 (12,2%)	15 (30,6%)	13 (26,5%)	12 (24,5%)
	> 100,0 do 200,0	2 (4,1%)	7 (14,3%)	3 (6,1%)	5 (10,2%)
	> 200,0	4 (8,2%)	2 (4,1%)	1 (2,0%)	2 (4,1%)
ogółem	49 (100,0%)	49 (100,0%)	49 (100,0%)	49 (100,0%)	
Liczba województw o zapadalności powyżej średniej dla Polski		12	22	21	19

W 1993 r. w porównaniu do 1992 r. zapadalność na wzv B zmniejszyła się u osób w wieku: 5, 8, 9, 10–29 i 40–49 lat; największy spadek odnotowano u 9-latków (o 16,0%). W pozostałych grupach wieku zapadalność wzrosła – najbardziej u dzieci w pierwszym roku życia (o 49,0%).

Odsetek zachorowań na wzv B w stosunku do zachorowań na wzv ogółem był wyższy u kobiet niż u mężczyzn (tab. II). Najwyższą wartość miał u dzieci w pierwszym roku życia, a ponadto m.in. u dzieci w drugim roku życia. U dorosłych wzrastał z wiekiem tak, że u osób 60-letnich i starszych wynosił 80,1%.

Przy uwzględnieniu dziesięcioletnich grup wieku najwyższy odsetek stanowiły zachorowania 20–29-letnich kobiet i 30–39-letnich mężczyzn (tab. II). Wysoki odsetek tworzyła grupa zachorowań osób 60-letnich i starszych.

W 1993 r. liczba zachorowań kobiet w wieku 20–29 lat oraz odsetek jaki stanowiły one w stosunku do wszystkich zachorowań kobiet były niższe niż w poprzednich latach.

W 1993 r. zapadalność na wzv w mieście (36,4) przewyższała zapadalność na wsi (31,6). Najwyraźniej zaznaczyła się ta różnica w woj. m. łódzkim (zapadalność w mieście powyżej zapadalności na wsi o 18,3 na 100 000 mieszkańców).

W dziesięciu województwach zapadalność na wsi przewyższała zapadalność w mieście. Najwyższa różnica na niekorzyść wsi wystąpiła w woj. koszalińskim (zapadalność na wsi o 14,0 na 100 000 powyżej zapadalności w mieście).

W 1993 r. z powodu wszystkich typów wzv w Polsce zmarły 274 osoby (w tym 148 mężczyzn i 126 kobiet) tzn. o 30 (12,3%) więcej niż w 1992 r. (tab. I). Nie odnotowano zgonów w woj. białkopodlaskim, krośnieńskim, siedleckim i wrocławskim.

Umieralność z powodu wzv w 1993 r. wynosiła w Polsce 0,712 na 100 000 mieszkańców i była wyższa niż w 1992 r. (0,636). Umieralność wyższą niż średnia dla Polski odnotowano w 13 województwach, w tym najwyższą – w woj. m. krakowskim (2,270). Umieralność co najmniej dwukrotnie wyższa od średniej krajowej wystąpiła ponadto w woj. ciechanowskim, płockim i sieradzkim. W mieście (0,842) była ona wyraźnie wyższa niż na wsi (0,503). Umieralność mężczyzn (0,790) przewyższała umieralność kobiet (0,638). Oba te wskaźniki – szczególnie umieralność kobiet – były wyższe niż w 1992 r. (odpowiednio: 0,781 i 0,498).

Podsumowując można stwierdzić, że w Polsce w 1993 r. liczba zachorowań i zapadalność na wzv B nieco wzrosła, chociaż – w porównaniu z poprzednimi latami – utrzymała się na niezbyt wysokim poziomie. Nastąpił dalszy wzrost zapadalności małych dzieci. W związku z powyższym, szczegółowych dociekań wymagają m.in. wysoka – i w ciągu ostatnich lat rosnąca – zapadalność na wzv B małych dzieci, różnice ich zapadalności między poszczególnymi województwami oraz różnice zapadalności na wzv B osób mieszkających w mieście i na wsi w poszczególnych województwach.

Odnotowano pewien spadek liczby zachorowań i zapadalności kobiet w wieku rozrodczym. Pomimo to zachorowania kobiet stanowią nadal ważny problem z punktu widzenia epidemiologicznego.

Nie uległa poprawie sytuacja epidemiologiczna wzv B najstarszych osób.